

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 13 март 2024 г.
(OR. en)

7732/24

CLIMA 115
ENV 297
SAN 161
AGRI 222
FORETS 88
ENER 135
TRANS 152
ECOFIN 308
PROCIV 13

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От:	Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор
Дата на получаване:	13 март 2024 г.
До:	Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на Европейския съюз
№ док. Ком.:	COM(2024) 91 final
Относно:	СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ Управление на климатичните рискове — в защита на хората и просперитета

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2024) 91 final.

Приложение: COM(2024) 91 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Страсбург, 12.3.2024 г.
COM(2024) 91 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

Управление на климатичните рискове — в защита на хората и просперитета

СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА, ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА НА РЕГИОНИТЕ

Управление на климатичните рискове — в защита на хората и просперитета

1. Въведение

1.1. Засилващите се климатични рискове изискват проактивно управление

Днес вземането на решения — било то за обществеността, за дружествата или за правителствата — може да се определи като управление на несигурността. Войната и геополитическата несигурност, издръжката на живота, демографските предизвикателства, влошаването на състоянието на околната среда и извънредните ситуации в областта на здравето, социалните неравенства, политическата поляризация и дезинформацията, бързото технологично развитие и миграцията — всички те изискват спешни действия. Създателите на политики трябва да постигнат баланс по отношение на вниманието и ресурсите. Извънредното положение по отношение на климата, което е тясно свързано с другите планетарни кризи — замърсяването и загубата на биологично разнообразие — и засилва много от другите рискове, е една от най-екзистенциалните от всички заплахи, пред които сме изправени.

Европейският съюз предприема действия за намаляване на емисиите на парникови газове през настоящото десетилетие и за постигане на неутралност по отношение на климата до 2050 г. Като по-нататъшна стъпка към конкурентоспособно бъдеще с нулеви нетни емисии по инициатива на Комисията беше поставено началото на дебат относно цел в областта на климата за 2040 г.¹ Такива бързи глобални намаления на емисиите са необходими, тъй като съществуват физически граници на това към какво е възможно да се адаптираме.

Вече сме свидетели на последиците от изменението на климата, а рисковете ще продължат да нарастват през следващите десетилетия и след това поради инерцията на климатичната система, дори ако амбициозните глобални намаления на емисиите доведат до намаляване на потенциалните вредни последствия. През февруари 2024 г. услугата в областта на изменението на климата на „Коперник“ съобщи, че глобалната средна температура за предходните 12 месеца е надхвърлила прага от 1,5 градуса по Целзий над прединдустриалните равнища². Прогнозата за Европа е подробно обрисувана в първата досега Европейска оценка на климатичния риск (EUCRA)³, която изготви Европейската агенция за околна среда. В най-добрия сценарий, при който глобалното затопляне бъде ограничено до 1,5 градуса над прединдустриалните равнища,

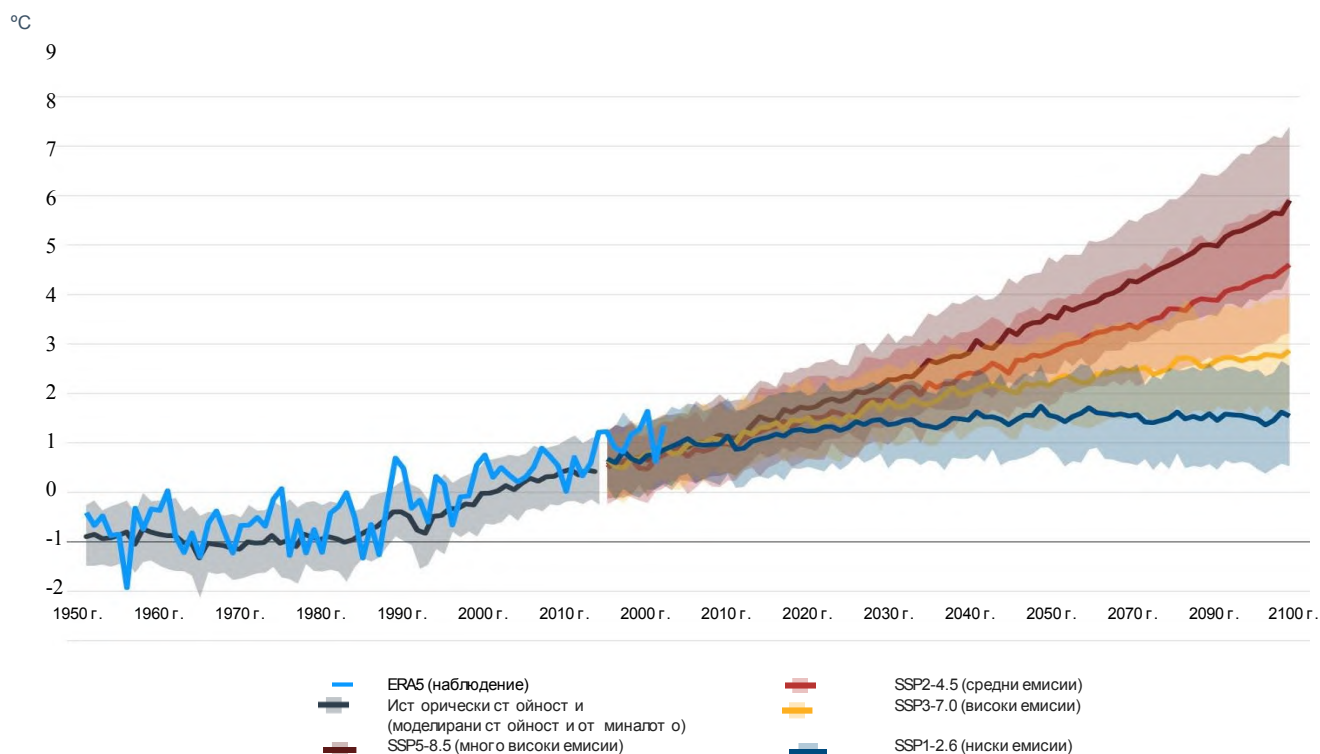
¹ COM(2024) 63 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM%3A2024%3A63%3AFIN>

² <https://climate.copernicus.eu/copernicus-2023-hottest-year-record>

³ ЕАОС (2024 г.), Европейска оценка на риска, свързан с климата, ISSN 1977-8449. <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>

Европа — която се затопля два пъти по-бързо от света — ще трябва да се научи да живее с климат, по-топъл с 3 градуса, а оттам и да се справя с експоненциално повече горещи вълни и други екстремни метеорологични условия.

Фигура 1: Температурни прогнози за Европа при четири стандартни глобални сценария на климата

Източник: EUCRA, въз основа на услугата в областта на изменението на климата на „Коперник“

Издръжливостта спрямо изменението на климата е въпрос, засягащ поддържането на обществените функции, но също и конкурентоспособността на икономиките и дружествата, а оттам и работните места. Управлението на климатичните рискове е необходимо условие за повишаване на стандарта на живот, борба с неравенството и защита на хората. То е въпрос на икономическо оцеляване за селските и крайбрежните райони, земеделските производители, горските стопани и рибарите. Предприятията вече добре осъзнават климатичните рискове и ги причисляват към четирите най-големи риска на десетилетието⁴. Малките и средните предприятия (МСП) могат да се сблъскат с особено силен недостиг на ресурси. Независимо дали става въпрос за изложени на риск вериги на доставки, по-ограничен достъп до застраховане, уязвими местни активи, загуба на биологично разнообразие, от което зависят икономически сектори, или недостатъчна защита на хората, за неподготвените възстановяването от все по-интензивните свързани с климата бедствия ще поглъща все по-голям капацитет и все повече капитал.

Европейската централна банка и Европейският съвет за системен риск посочиха, че **климатичните рискове могат да повлияят на финансовата стабилност** по много начини, и приведоха аргументи в подкрепа на стабилна обхващаща цялата система

⁴ <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>

макропруденциална стратегия за справяне с подобни рискове⁵. В същото време гъвкавите и динамични дружества в ЕС, включително **МСП**, имат **потенциала да станат лидери в някои от сегментите на пазара, в които се изгражда издръжливостта** — например иновациите в областта на използването на спътникови данни и технологии.

Засилващите се климатични рискове оказват влияние и върху геополитическия пейзаж, като засягат безопасността и сигурността в световен мащаб, търговските потоци и икономическата стабилност, както и способността да се поддържат основни услуги за засегнатото население. Обратно, увеличаването на готовността и издръжливостта на климатични въздействия може да помогне да се управлява едно от големите днешни световни предизвикателства и да се постигат положителни вторични ефекти.

Седемдесет и седем процента от обществеността в ЕС считат, че изменението на климата е много сериозен проблем, а 37 % вече се чувстват **лично изложени на климатични рискове**. И Европейският парламент⁶, и лидерите на ЕС⁷ признаха неотложната необходимост от засилване на отговора на извънредната ситуация в областта на климата и от повишаване на издръжливостта на ЕС. В съответствие със съобщението относно целта на Европа в областта на климата за 2040 г. и нейния път към неутралност по отношение на климата до 2050 г. инвестициите в устойчиви на изменението на климата сгради, транспорт и енергийна система биха могли да създадат значителни възможности за стопанска дейност, да доведат до икономии от мащаба и да са от по-широка полза за европейската икономика, като създадат работни места за висококвалифицирани работници и чиста енергия на достъпни цени.

Европейската визия за здраво, приобщаващо и справедливо общество е източник на сила. Солидарността, приобщаването, иновациите и върховенството на закона са ни превели през предизвикателства в миналото и ще ни преведат и през това.

Координацията, която Европейският съюз направи възможна, е мощен инструмент за изграждане на устойчивост. Тя води до по-голяма ефективност, която е от основно значение при наличието на толкова много претенции към публичните и частните ресурси. Освен това тя дава възможност на държавите, регионите и местните общности да видят какво работи и какво не работи на други места и води до по-бързи и по-ефективни действия. Мащабът на действията, необходими в някои области, означава, че без координация е малко вероятно необходимите решения да бъдат взети и необходимите мерки да бъдат предприети навреме, за да се не се допуснат необратими въздействия върху околната среда. И на последно място, ЕС добавя стойност чрез разработване на инструменти, които помагат на гражданите и на публичните и частните заинтересовани страни да постигнат издръжливост. През последното десетилетие от бюджета на ЕС, по-специално чрез политиката на сближаване, към адаптирането към изменението на климата и смекчаването на последиците от него бяха насочени значителни инвестиции. Предвижда се през периода 2021—2027 г. инвестициите по политиката на сближаване в тази област да достигнат около 118 милиарда евро.

⁵ https://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2023/html/ecb.pr231218_1~6b3bea9532.bg.html

⁶ P9_TA(2022)0330. https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0330_EN.html

⁷ EUCO 14/23. <https://www.consilium.europa.eu/media/67627/20241027-european-council-conclusions.pdf>

Някои от бедствията, настъпили през 2023 г., ясно разкриват модела на увеличаващите се климатични рискове. Всички държави от ЕС бяха засегнати в някаква степен, в допълнение към дадените по-долу примери.

Карте 1: Четири примера за бедствия през 2023 г., свързани с климатични опасности:

- **Гърция.** От юли до август в Гърция в **горски пожари**, причинени от сушата и горещите вълни, изгоря територия с площ 170 000 хектара. Горският пожар в Александруполис се превърна в най-големия горски пожар в Европа от 2000 г. насам и в него изгоряха над 96 000 хектара. **Бурята „Даниел“** причини рекордни валежи в Гърция в началото на септември, като в Загора бяха отчетени 750 mm валежи за 24 часа, което представлява повече от годишното количество валежи в този район. Унищожени бяха около 15 % от годишния селскостопански добив на страната.
- **Словения.** През август обилните няколкодневни валежи, които се прибавиха към вече високите водни нива, доведоха до големи наводнения и свлачища. Засегнати бяха две трети от Словения, а щетите възлязоха на около 16 % от БВП.
- **Скандинавия.** През август бурята „Ханс“ връхлетя Дания, Норвегия и Швеция, причинявайки сериозни щети на инфраструктурата и селското стопанство и големи сринове в критични транспортни мрежи. Застрахователните претенции поставиха нови рекорди.
- **Цяла Европа.** Горещата вълна „Цербер“ през 2023 г. постави нови температурни рекорди в много държави. Тя се прибави към горещите вълни от лятото на 2022 г., когато незапомнените горещини причиниха смъртта на 60 до 70 хил. европейци.

Действията в областта на климата са в интерес на всички. Свързаните с климата щети не са резултат от злополучни непредвидени природни бедствия. Те са функция на известни климатични рискове и на мерките на политиките, предприети за намаляването им. **В настоящото съобщение се определят ключовите стъпки, необходими, за да се гарантира, че в условията на влошаване на климатичните рискове обществеността и предприятията могат да разчитат на ЕС и на неговите държави членки да поддържат обществените функции и непрекъснатия достъп до основни услуги. Целта му е да се изясни кой е отговорен за вземането — въз основа на най-добрите данни — на трудните решения и за предприемането на действия. В него се показва как ЕС може ефективно да изпревари последиците от изменението на климата през следващите години и по какъв начин изграждането на издръжливост прави постигането на другите цели на политиките по-евтино и по-лесно.** За това начинание е необходимо в бъдеще готовността за и издръжливостта на климатичните рискове да бъдат включвани по подразбиране в действията на равнището на ЕС и на държавите членки във всички области на политиката.

1.2. ЕС вече има основата, необходима за подобряване на управлението на климатичните рискове

С Европейския закон за климата от институциите на ЕС и от държавите членки се изисква да осигуряват постоянен напредък по отношение на капацитета за адаптиране към изменението на климата, засилването на издръжливостта и намаляването на уязвимостта. Изпълнението на широкия план за действие по Стратегията на ЕС за

адаптиране към изменението на климата от 2021 г. е в ход. За да се повиши издръжливостта на финансираните от ЕС инвестиции, в политиката на сближаване и в други ключови програми от бюджета на ЕС беше включен принципът за ненанасяне на значителни вреди и въведена практика за осигуряване на издръжливост спрямо изменението на климата. Множество секторни политики се актуализират по отношение на климатичните рискове. Държавите членки подобряват действията за адаптиране към изменението на климата и предприеха първите стъпки за включване на издръжливостта спрямо изменението на климата в своите национални планове в областта на енергетиката и климата (НПЕК).

Въпреки това констатациите от последните оценки, извършени от Комисията^{8, 9, 10}, са смесени. Въпреки че може да се забележи стабилен напредък на равнището на ЕС чрез изпълнението на Стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата, е необходимо държавите членки да направят много повече по отношение на аспектите на управлението, повишаването на осведомеността, справедливостта и справедливата устойчивост, финансирането и природосъобразните решения. В последните направени от Комисията оценки на проекти на актуализирани НПЕК и в свързаните с тях препоръки се посочва несъответствие между НПЕК и планираните и изпълнените политики и мерки на държавите членки за адаптиране към изменението на климата. Комисията даде препоръки и е готова да съдейства допълнително на държавите членки при подобряването на техните НПЕК, за да се ускорят изпълнението и инвестициите през следващите години.

От доклада „Предотвратяване и управление на риска от бедствия в Европа“¹¹ става ясно, че климатичните рискове заемат челно място в дневния ред за управление на риска от бедствия в цяла Европа. За съжаление става ясно също така, че въпреки че климатичните рискове в повечето случаи се признават, в оценките на риска за целите на гражданската защита рядко се вземат предвид климатичните сценарии и несигурности. Съгласно Директивата относно устойчивостта на критичните субекти извършваните от държавите членки оценки на рисковете за критичната инфраструктура ще бъдат завършени до януари 2026 г. В текущите оценки на бюджетните перспективи климатичните рискове не се отчитат системно, ако изобщо се отчитат. Като цяло, въпреки че процесите и изискванията, договорени в политическите рамки на равнището на ЕС, могат да включват климатичните рискове, изпълнението в момента не осигурява разумна увереност.

Следователно напредъкът е неравномерен и не е в крак с ускоряващите се изменения на климата. **Както ЕС, така и неговите държави членки трябва да станат значително по-добри в подготовката за климатичните рискове и ефективното справяне с тях.**

В доклада по EUCRA са изложени подробно ключовите климатични рискове за Европа и начина, по който те взаимодействат с много неклиматични рискове и ги усилват. Настоящото съобщение е отговор на доклада и на други скорошни данни. В него не се

⁸ SWD(2023) 339 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/bg/ALL/?uri=CELEX:52023SC0339>

⁹ SWD(2023) 932 final. https://climate.ec.europa.eu/system/files/2023-12/SWD_2023_932_1_EN.pdf

¹⁰ https://ec.europa.eu/info/energy-climate-change-environment/implementation-eu-countries/energy-and-climate-governance-and-reporting/national-energy-and-climate-plans_bg

¹¹ COM(2024) 130 final. https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/european-disaster-risk-management_en

разглеждат задълбочено потенциално големи рискове за ЕС от климатични въздействия извън него и обратното. Изменението на климата може да отприщи каскадни рискове и да утежни влошаването на състоянието на околната среда и съществуващите фактори за конфликти, принудително разселване на населението и миграция. Тези сложни взаимовръзки заслужават да бъдат анализирани специално, за да се осигури информация за политическите решения, както е посочено в съобщението относно причинно-следствената връзка между климата и сигурността¹².

В съответствие с международното измерение на своята стратегия за адаптиране¹³ ЕС ще продължи да подкрепя интегрирани решения за издръжливост спрямо изменението на климата в нестабилните и уязвими държави. Global Gateway, всеобхватната стратегия на ЕС, равняваща се на 300 милиарда евро, икономическите и инвестиционните планове за Южното съседство на ЕС, Източното партньорство и Западните Балкани могат да предложат инструменти за смекчаване на климатичните рискове в глобален мащаб. ЕС даде начало например на всеобхватната инициатива „Екип Европа“ (TEI) за адаптиране към и издръжливост на изменението на климата в Африка на юг от Сахара като част от инвестиционния пакет ЕС—Африка по линия на Global Gateway. В съответствие с Рамковата програма от Сендай за намаляване на риска от бедствия ЕС ще продължи да подпомага действията за ограничаване на риска от бедствия в държавите партньори, като поставя акцент върху знанията за риска от бедствия и неговото и управление, превенцията, готовността (особено системи за ранно предупреждение), реакцията и възстановяването.

В настоящото съобщение се доразвиват резултатите от последната конференция на ООН по изменението на климата (COP28) във връзка с адаптирането и по-специално във връзка с прилагането на Рамката от ОАЕ за глобална издръжливост спрямо изменението на климата¹⁴. ЕС ще продължи да насърчава издръжливостта спрямо изменението на климата и управлението на климатичния риск, като допринася за адаптирането към изменението на климата и предотвратяването на конфликти чрез инструментите на своята дипломация за климата, с помощта на които европейският опит се използва в рамките на международни форуми и на двустранна основа.

2. Анализ: най-новите данни за ключовите за Европа рискове

2.1. Констатации на европейската оценка на климатичния риск

Позицията на учените е ясна: Европа ще бъде изправена пред по-високи температури като цяло, пред риск от по-интензивни и чести горещи вълни, продължителни суши, по-интензивни валежи, по-ниска средна скорост на вятъра и по-малко сняг. Това е ясно посочено в докладите на Междуправителствения комитет по изменението на климата

¹² JOIN(2023) 19 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0019>

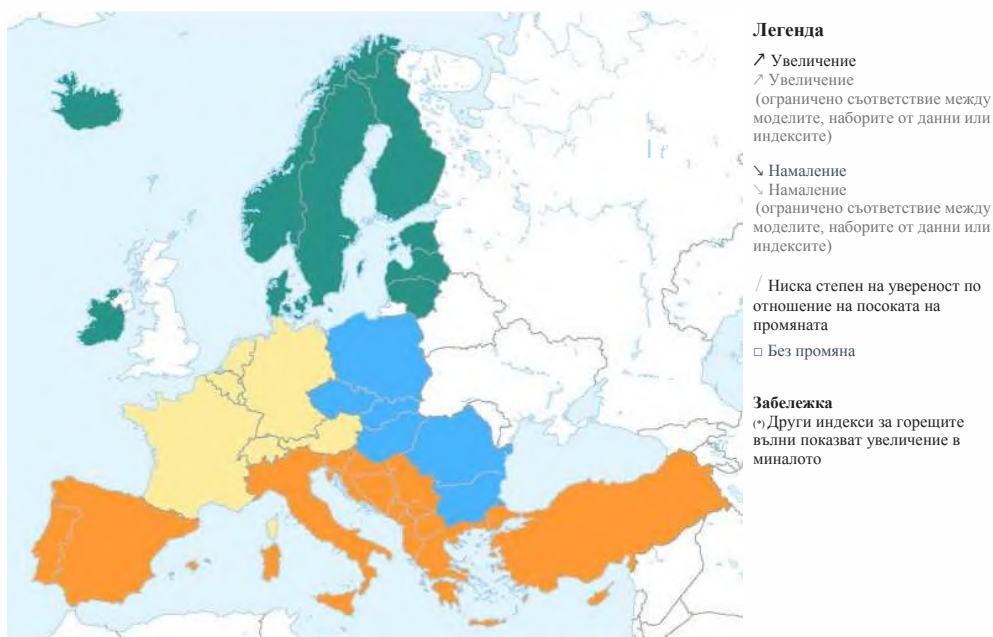
¹³ COM(2021)82 final. eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0082&from=EN

¹⁴ СМА.5 Решение относно работната програма „Глазгоу — Шарм ел-Шейх“ относно глобалната цел за адаптиране към изменението на климата

(МКИК). Тази обща картина обаче не показва сложните взаимодействия между опасностите и вероятността от катастрофални въздействия.

Фигура 2: Наблюдавани и прогнозиранни тенденции в ключови свързани с климата опасности в различни европейски региони

Териториални региони	Северна Европа			Западна Европа			Централна и източна Европа			Южна Европа			Европейски регионални морета		
	Минали	Бъдещи		Минали	Бъдещи		Минали	Бъдещи		Минали	Бъдещи				
		Малка	Голяма		Малка	Голяма		Малка	Голяма		Малка	Голяма			
Средна температура	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	Температура на морската повърхност	↗	↗
Дни с горещи вълни	□(*)	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗			
Общо количество	↗	↗	↗	↗	/	↘	↗	↗	/	↘	↘	↘			
Обилни валежи	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗			
Суша	↗	↘	↘	↗	/	↗	↗	/	↗	↗	↗	↗			

Източник: EUCRA

Климатичните опасности ще доведат до повече бедствия като суши, наводнения, горски пожари, болести, лоши реколти, смъртни случаи в резултат на топлинен удар, щети по инфраструктурата и структурни промени в околната среда. На практика готовността на обществото, финансовият и административният капацитет за възстановяване и физическото местоположение са основните фактори, определящи в каква степен сме изложени на рискове и уязвими като общество.

Южна Европа, а също и Арктическият регион, ще бъдат изложени на по-силни влияния на климата от останалата част на Европа. Най-отдалечените региони пък се сблъскват със специфични за тях рискове. Тази асиметрична експозиция на последиците от изменението на климата изостря вече съществуващите различия между регионите по отношение на необходимостта от адаптиране към изменението на климата,

предотвратяване на риска и готовността, което може да окаже натиск върху инструментите за сближаване в целия ЕС.

Разходите и ползите за цялото общество от избегнатите вредни последици не могат да бъдат изчислени точно, но оценката на порядъка следва да е достатъчна, за да оправдае предприемането на действия. Консервативната оценка е, че влошаването на последиците от изменението на климата може да намали БВП на ЕС с около 7 % до края на века. Ако глобалното затопляне надхвърли по-трайно прага от 1,5 градуса, заложен в Парижкото споразумение, кумулативното допълнително намаление на БВП за ЕС като цяло може да възлезе на 2,4 трилиона евро през периода от 2031 г. до 2050 г.¹⁵ Размерът на годишните щети в Европа в резултат на наводнения в крайбрежните райони би могъл да надхвърли 1,6 трилиона евро до 2100 г.¹⁶, като всяка година на наводнения там бъдат изложени 3,9 милиона души.

Климатичните рискове се усещат особено силно от най-уязвимите хора поради редица социално-икономически фактори като доход, пол, възраст, увреждания, здраве и социално изключване (засягащо в особено голяма степен мигрантите, етническите малцинства и коренното население). Съществуващите недостатъци намаляват капацитета за възстановяване от предизвикани от климата бедствия. По-бедните градски райони, но също и училищата и болниците обикновено са в градските топлинни острови. Както в градските, така и в селските райони за населението, живеещо в ниско разположени райони, има повишен риск от наводнения и последствия, свързани със замърсяването на водите.

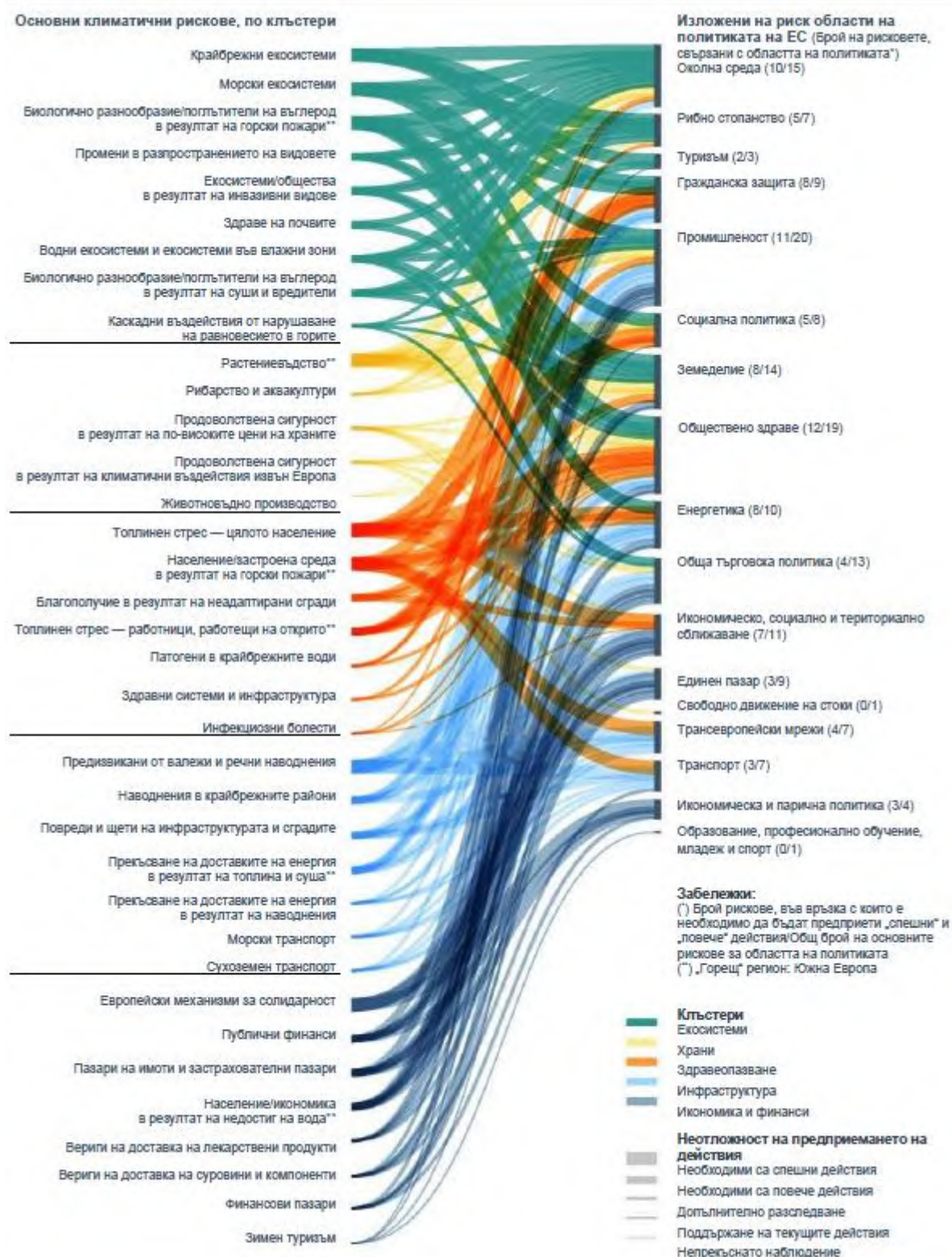
Вероятността изложените на въздействия работници, предимно работещите на открито в сектори като селското стопанство, строителството, службите за спешно реагиране и туризма, да се сблъскат с екстремни горещини е по-голяма. Освен въздействието върху здравословните и безопасни условия на труд и загубите на доходи, засягащи отделните работници поради загуба на работни часове, произтичащото от екстремните горещини намаляване на производителността на труда може да се трансформира верижно в недостатъчни икономически резултати на по-широко териториално равнище. Лошо планираните решения за адаптиране към изменението на климата могат още повече да задълбочат неравенствата. Отчитането на социалните аспекти, диалогът, както и приобщаващите процеси на вземане на решения с участието на засегнатите общности са от съществено значение за добре планираните мерки на политиките. Гарантирането на сигурност е част от обществения договор с нашите граждани.

В EUCRA са идентифицирани 36 ключови риска за Европа, някои от които вече са на критични нива и са изключително спешни. Всеки от тях следва да бъде взет предвид от създателите на политики. В раздел 4 е даден отговор на някои от тях, като същевременно вниманието е съсредоточено върху действията, които могат да се предприемат в отговор на няколко риска едновременно.

¹⁵ SWD(2024) 63 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52024SC0063>

¹⁶ <https://www.nature.com/articles/s41467-020-15665-3>

Фигура 3: Връзки между основните клъстери от климатични рискове и изложените на риск области на политиката

Източник: EUCRA

2.2. Несигурности и вероятности

Въпреки сложността на климатичната система и доминиращата в нея несигурност, учените са уверени, че климатът ще продължи да се влошава през следващите десетилетия. Създателите на политики и инвеститорите трябва да вземат предвид вероятността на резултата, който искат да избегнат.

Несигурността не е основателна причина за бездействие. Принципът на предпазливост¹⁷ изисква от лицата, отговорни за вземането на решения, да възприемат превантивен, проактивен подход, за да гарантират добро управление на нашите общества.

3. Пространство за решения — подготвяне на обществото за предприемане на действия

В една променяща се среда е необходимо бързо разработване, тестване и внедряване на осъществими решения. Мисията на ЕС „Адаптиране към изменението на климата“ помага на регионите с иновативни решения, които придружават даден регион или орган на местното самоуправление в постигането на издръжливост спрямо изменението на климата до 2030 г. и могат да послужат като най-добра практика за всички заинтересовани страни.

Инвестирането в издръжливост от самото начало на даден инфраструктурен проект означава, че активът ще може да издържа по-добре на екстремни климатични условия, така че да се избегнат *ad-hoc* разходи за реконструкция и възстановяване. Всяко евро, необходимо за отстраняване на щети, е евро, което не е изразходвано за по-продуктивна инвестиция. Обратно, всяко евро, изразходвано за превенция и готовност, ще донесе ползи, надхвърлящи първоначалната инвестиция, за всички¹⁸. Днешните решения във връзка с планирането трябва да се основават на солидна изпреварваща оценка на рисковете¹⁹.

Климатичните рискове, пред които е изправена Европа, не могат да бъдат преодолені изолирано от други обществени предизвикателства. Най-добрите, трайни решения са тези, с които се осигуряват множество ползи. Данните в доклада по EUCRA насочват към няколко области, в които междусекторните решения може да помогнат за премахване на пречките пред адаптирането към изменението на климата. Ето защо е необходим системен подход.

В следващите подраздели са очертани четири всеобхватни категории решения, които увеличават способността на административните системи в ЕС и неговите държави членки да се справят с климатичните рискове: подобро управление, инструменти за

¹⁷ По отношение на политиките на Съюза, както е посочено в член 191 от Договора за функционирането на Европейския съюз.

¹⁸ 2021 г., Международна банка за възстановяване и развитие/Световната банка, „Икономика за предотвратяване на бедствия и готовност при бедствия: инвестирането в управлението на риска от бедствия в Европа има икономически смисъл“ (Economics for Disaster Prevention and Preparedness: Investment in Disaster Risk management in Europe Makes Economic Sense).

¹⁹ Препоръка за установяване на цели на Съюза за устойчивост при бедствия, ОВ С 56, 15.2.2023 г.

субектите на риска, използване на структурните политики и правилни предварителни условия за финансова устойчивост.

3.1. Подобрено управление

Разделението на отговорностите между равнището на ЕС и националното равнище — отговорност за риска — е различно в различните области на политиката и се основава на принципа на субсидиарност. На практика това често означава, че Европейският парламент и Съветът се споразумяват за обща рамка на равнището на ЕС, а реалните подходи за прилагането ѝ се разработват и решават от държавите членки на национално равнище и се прилагат на национално, регионално и местно равнище. На равнището на ЕС климатичните рискове следва да бъдат отчитани по-добре в управленските аспекти на политиките, законодателството и финансовите инструменти, както и в търсенето на полезни взаимодействия между политиките и мерките на ЕС.

Въпреки че в повечето политики са включени разпоредби за вземане предвид на климатичните рискове, съществуват недостатъци в начина, по който тези политики и това законодателство се прилагат в държавите членки. Необходими са подобрения на всички равнища на управление. Трябва да се обърне внимание на начина, по който националното, регионалното и местното равнище си взаимодействат, и на начина, по който са съгласувани техните ресурси и задачи. **Комисията призовава държавите членки да изпълнят в пълна степен съществуващите ангажименти за адаптиране към изменението на климата, както и да вземат предвид съответните препоръки на Комисията.**

За подобряването на управлението на климатичните рискове са необходими:

Ясна отговорност за риска. Комисията призовава всички институции на ЕС да обмислят по какъв начин специфичните за секторите климатични рискове и отговорността за предприемане на действия във връзка с тях са разпределени между ЕС и държавите членки при настоящата структура на законодателството за ключови области на политиката.

Укрепени управленски структури. В ясните управленски структури за управление на климатичните рискове в държавите членки следва да се осигури вертикална и хоризонтална координация между националното, регионалното и местното равнище. Комисията призовава държавите членки да гарантират, че субектите на риска на национално равнище разполагат с необходимите способности и ресурси за управление на климатичните рискове. Комисията също така ще включи структурно климатичните рискове във вътрешните си процеси, като засили звената за контрол на климатичния риск, и в изпълнението на проверката за съответствие в областта на климата с изискванията за по-добро законотворчество.

Синергии в процесите на управление. Прилагането на законодателството, свързано с климатичните рискове, би могло да бъде допълнително подобро и по-последователно. Европейският закон за климата, Регламентът относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата, Директивата относно устойчивостта на критичните субекти, Регламентът относно сериозните трансгранични заплахи за

здравето, предстоящата преразгледана рамка за икономическо управление на ЕС, Законът за възстановяване на природата, след като бъде приет, Директивите за птиците и местообитанията, Рамковата директива за водите, Директивата за наводненията, Рамковата директива за морска стратегия, Решението относно Механизъм за гражданска защита на Съюза и включените в него цели на Съюза за устойчивост при бедствия съдържат разпоредби, свързани с управлението на климатичните рискове. За да опрости процесите и да ги направи по-ефективни, Комисията ще проучи по какъв начин прилагането на изискванията на равнището на ЕС може да бъде допълнително улеснено, рационализирано и засилено.

3.2. Инструменти за овластяване на субектите на риска

Благодарение на научния напредък в разбирането на климатичните рискове и на финансирането на ЕС за научни изследвания и иновации, с което се подпомага този напредък, можем да предприемем смислени действия сега. Комисията ще продължи да инвестира в научни изследвания и иновации, полезни за вземането на решения, и да използва знанията и решенията, представени от съответните мисии, проекти и партньорства на ЕС по „Хоризонт Европа“. Само по себе си това не е достатъчно, както се подчертава от действията за информиране, предложени в EUCRA. Една много детайлна количествена оценка на риска от множество опасности, съчетана със съответстваща оценка на адаптирането към изменението на климата и издръжливостта, би била много подходяща за приоритизиране на действията. Достъпът до наличните изследователски и оперативни инструменти и данни, както и способността те да се използват, могат да подпомогнат конкурентоспособността на предприятията в ЕС и да подобрят решенията относно публичните политики. Необходими са и официални европейски статистически данни за издръжливостта по отношение на климата, които да се произвеждат последователно с БВП и другите национални сметки.

Дори когато управленските структури са силни, ефективното вземане на решения относно климатичните рискове се възпрепятства от значителен недостиг на умения, работна сила и знания както в частния, така и в публичния сектор, като този недостиг се усложнява от дезинформацията в областта на климата. За да се управляват ефективно климатичните рискове и да се използват по-добре вече наличните системи за информация и ранно предупреждение, са необходими по-добър достъп до тях и до съответните инструменти за получаване на знания, както и изграждане на капацитет.

За подобряването на капацитета на субектите на риска да изпълняват своите задачи са необходими:

Данни за климата, инструменти за моделиране и показатели. Висококачествените, лесни за разбиране данни за климата и климатични модели са от решаващо значение за информираното вземане на решения по въпроси, вариращи от дългосрочното планиране до системите за ранно предупреждение.

- Комисията и Европейската агенция за околна среда (ЕАОС) ще предоставят достъп до ключови детайлни и локализирани данни, продукти, приложения, показатели и услуги, по-специално чрез платформата Climate-ADAPT и платформите за данни на

услугата в областта на изменението на климата на „Коперник“, а именно екосистемата на пространството на данни на „Коперник“²⁰ и WEkEO²¹.

- Първите два цифрови близнака в рамките на инициативата „Дестинация Земя“ (DestinE) — цифровите близнаци за адаптиране към изменението на климата и за екстремни метеорологични явления — ще предоставят от средата на 2024 г. нататък подробни симулации на климатични сценарии от глобално до национално и поднационално равнище, обхващащи няколко десетилетия, включително количествено определяне на несигурността. Цифровият близнак на океана също ще предоставя подробни симулации и сценарии и ще дава възможност за по-добро разбиране на процеси като повишаването на морското равнище, топенето на ледовете, бреговата ерозия, въглеродния цикъл и промените в биологичното разнообразие. „Хоризонт Европа“ ще продължи да подкрепя научната работа, насочена към получаването на големи набори от работещи безпроблемно и обхващащи няколко десетилетия климатични симулации с висока разделителна способност за по-добро характеризиране на местните рискове и несигурности.
- С оглед оказването на помощ при извънредни ситуации през 2025 г. спътниковата услуга на „Галилео“ за предупреждение при извънредни ситуации (EWSS) ще стане достъпна за предаване на информация за предупреждение на гражданите, предприятията и публичните органи, дори когато наземните системи за предупреждение не работят.
- Големите празноти в данните ще бъдат намалени благодарение на предложението Закон за мониторинг на горите²² и предложението Закон за мониторинг на почвите²³, които ще подобрят инструментите за ранно предупреждение за горски пожари и други бедствия и ще допринесат за по-точни оценки на риска. В по-широк план Комисията ще насърчава използването на наличните системи за наблюдение, прогнозиране и предупреждение²⁴.

Комисията ще направи преглед на съществуващите инструменти и насоки, в това число на European Climate Data Explorer²⁵ на ЕАОС и на таблицата с показатели за адаптирането към изменението на климата, която е налична на портала на мисията на ЕС „Адаптиране към изменението на климата“²⁶ в Climate-ADAPT, на Risk Data Hub²⁷, на таблицата с показатели за управлението на климатичния риск на PROVIDE²⁸ и ще използва по-активно способностите на Координационния център за реагиране при извънредни ситуации за анализи и прогнозиране. Комисията ще подобри достъпа на потребителите, включително на местно равнище, и ще следи използването на инструментите. Тя ще търси по-добри показатели за напредъка по отношение на издръжливостта, включително във връзка с други взаимосвързани и подходящи показатели, за да се осигури системен подход.

²⁰ <https://dataspace.copernicus.eu/>

²¹ <https://www.wekeo.eu/>

²² COM(2023) 728 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM%3A2023%3A728%3AFIN>

²³ COM(2023) 416 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0416>

²⁴ Например EFAS, EFFIS, EDO

²⁵ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/en/knowledge/european-climate-data-explorer/>

²⁶ <https://discomap.eea.europa.eu/MKH/MapView/index.html>

²⁷ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub/>

²⁸ <https://climate-risk-dashboard.climateanalytics.org/>

Базови климатични сценарии. За да намали сложността на оценката на рисковете, Комисията ще използва междинния сценарий за емисиите²⁹ на МКИК като най-ниския приемлив базов климатичен сценарий за покриване на физическите рискове при оценката на въздействието на политиките и ще използва по-неблагоприятни сценарии при стрес-тестове и за сравняване на вариантите за адаптиране към изменението на климата. На държавите членки се препоръчва, а от частните заинтересовани страни се очаква да действат по същия начин; вътрешните насоки на Комисията по този въпрос ще бъдат публикувани. По-добрите исторически данни, например за загубите в резултат от бедствия, са полезни като показател и входни данни за прогнозите. Вземането на решения за климатичното бъдеще въз основа предимно на екстраполирани исторически данни обаче е безразсъдно поведение.

Повишен капацитет на публичния и частния сектор. Комисията ще подкрепи разработването на обучителни материали и онлайн курсове със свободен достъп относно издръжливостта спрямо изменението на климата чрез единна онлайн платформа, отчасти чрез Climate-ADAPT. Широката гама от инструменти за планиране на адаптирането към изменението на климата на равнището на ЕС ще стане част от базата от знания. Комисията ще подкрепи държавите членки в усилията им да гарантират, че националните учебни програми и програми за обучение, включително тези за публичните администратори, са подготвени за бъдещето, и ще продължи да подкрепя административното сътрудничество между и в рамките на държавите членки³⁰. Въз основа на по-нататъшни обсъждания Комисията ще разработи инструменти за оценка на климатичните рискове и риска от бедствия, за да помогне на държавите членки и на частния сектор, включително на МСП.

Комисията ще използва и съществуващите инструменти:

- Мисията на ЕС „Адаптиране към изменението на климата“ предоставя голям принос за изграждането на регионален капацитет.
- Чрез инструмента за техническа подкрепа на държавите членки се предоставя подкрепа при разработването и прилагането на реформи, насочени към намаляване и управление на климатичните рискове.
- Рамката за компетентностите в областта на устойчивостта (GreenComp), публикувана през 2022 г., служи като основа за насърчаване на компетентностите, необходими за справяне с изменението на климата.
- Ще бъдат използвани инициативите и политиките за образование и обучение, разработени в рамките на Европейското пространство за образование (например с Коалицията за образование, посветено на климата).
- Уникалният модел на сътрудничество между академичните среди, научноизследователските организации и предприятията, разработен в рамките на Европейския институт за иновации и технологии (EIT), и неговите общности на знание и иновации (ОЗИ), по-специално ОЗИ „EIT Климат“, може да предоставят подкрепа.

Борба с дезинформацията. Комисията ще се включи в усилията за следене и анализ на начина, по който дезинформацията навлиза в публичното пространство и влияе на

²⁹ Описан в шестия доклад за оценка на МКИК като част от сценария SSP2-4.5, с приблизителна глобална мощност на лъчението в размер на 4,5.

³⁰ COM(2023) 667. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=COM%3A2023%3A667%3AFIN>

мнението и поведението. Тя ще подобри използването на подходящи политически инструменти, цифрови решения и комуникационни подходи за борба с дезинформацията в областта на климата. Това включва и гаранции, че дезинформацията се обхваща адекватно, когато става въпрос за съответствието с Акта за цифровите услуги, както и че климатичната наука е добре обхваната по отношение на спазването на Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията от страна на дружествата за социални медии. Освен това Комисията ще работи с международни партньори за справянето с дезинформацията като засилващо се обществено предизвикателство, което се корени в изкривени икономически стимули и представлява заплаха за функционирането на нашите демократични системи.

3.3. Използване на структурните политики

Въпреки че разпределението на отговорността за риска между ЕС и неговите държави членки е различно в различните области на политиката, три структурни области на политиката изглеждат особено обещаващи за управлението на климатичните рискове в много сектори:

По-добро териториално устройство в държавите членки. Отговорността за земеползването и териториалното устройство е на национално — а често и на местно — равнище. Земята е не само актив, но е пропита със специфично за даденото място значение и стойност отвъд паричната. В същото време решенията по отношение на земеползването и териториалното устройство влияят в по-широк план върху издръжливостта на общностите и икономиките и възможностите им за застраховане срещу рискове. В тези решения следва да се посочват изрично допусканията относно климатичните рискове и те следва да бъдат одобрявани от националните органи, отговарящи за издръжливостта на критичната инфраструктура и критичните субекти. Комисията ще обмисли варианти как да се стимулира възприемането на най-добри практики, включително чрез засилване на връзката между качеството на териториалното устройство и морското планиране, от една страна, и политиките за сближаване и политиките в областта на транспорта, рибарството, финансите и селското стопанство, от друга. Комисията ще използва съществуващите разработки и ще включи принципите за издръжливост в инициативата „Нов европейски Баухаус“³¹, за да улесни планирането на устойчиви общности.

Включване на климатичните рискове в планирането и поддържането на критичната инфраструктура. Тясно свързана с териториалното устройство, способността на правителствата да поддържат обществените функции зависи от устойчивостта на субектите, които управляват критична инфраструктура и предоставят своите основни услуги на обществото и икономиката. Директивата относно устойчивостта на критичните субекти улеснява координацията между държавите членки; в нея са определени процеси за оценка на риска за държавите членки и критичните субекти. Комисията призовава всяка държава членка да гарантира, че в националната ѝ оценка на риска съгласно Директивата относно устойчивостта на критичните субекти³² изрично е

³¹ https://new-european-bauhaus.europa.eu/get-involved/use-compass_en?prefLang=bg

³² Директива (ЕС) 2022/2557. ОВ L 333, 27.12.2022 г., стр. 164—198.

разгледана дългосрочната издръжливост на обхванатите субекти по отношение на климатичните рискове, и приканва държавите членки да направят това преди определения в директивата краен срок — 2026 г. Част от критичните инфраструктури се договарят и съфинансират на равнището на ЕС, като например трансевропейските мрежи TEN-T и TEN-E, но също така например финансирани от ЕС болници и училища. Комисията ще актуализира и разработи ръководствата за съответните сектори. Наличните спътникови данни и услуги следва да се използват в пълна степен за укрепване на устойчивостта на критичната инфраструктура по отношение на климатичните рискове.

Свързване на солидарността на равнището на ЕС с подходящи национални мерки за издръжливост. Ако националният капацитет е претоварен, капацитетът за гражданска защита и другите механизми за солидарност на равнището на ЕС (в това число механизмът за гражданска защита на Съюза, Фонд „Солидарност“ на ЕС, структурните инвестиции по политиката на сближаване, определени инструменти в рамките на общата селскостопанска политика и други пакети за секторна подкрепа) могат да бъдат мобилизирани, за да се защитят хората от последиците от изменението на климата и да им се помогне да се възстановят по-бързо. Натоварването върху капацитета както на национално равнище, така и на равнището на ЕС обаче вече е много голямо, а натискът, предизвикан от рисковете, ще продължи да нараства. От 2019 г. насам механизмът за гражданска защита на Съюза е бил задействан и е координирал 76 пъти в държавите членки и в трети държави помощ за преодоляване на извънредни ситуации, свързани с климата (особено тежки наводнения, горски пожари, бури и силна суша). Над 8,6 милиарда евро бяха изразходвани чрез фонд „Солидарност“ на ЕС за подпомагане на 24 държави членки и 4 присъединяващи се държави след 110 природни бедствия.

Необходимо е за механизмите за солидарност да бъдат осигурени подходящи ресурси, за да се гарантира, че ЕС е в състояние да помогне на нуждаещите се. Системите и активите за гражданска защита трябва да бъдат подготвени за бъдещето чрез инвестиране в управлението на риска от бедствия, капацитета за реагиране и опита в ЕС и в държавите членки, които могат бързо да бъдат разгърнати през граница. По този начин климатичните рискове следва да бъдат интегрирани в пълна степен в процесите на управление на риска от бедствия, както е посочено в целите на Съюза за устойчивост при бедствия³³ и в доклада на Комисията относно превантивното управление на рисковете от бедствия в Европа³⁴. Тъй като капацитетът на ЕС за реагиране и възстановяване може да се изчерпи с нарастващите рискове, Комисията ще обмисли по какъв начин по линия на механизмите за солидарност може да бъдат стимулирани по-подходящи изпреварващи действия от страна на държавите членки по отношение на ключови рискове в интерес и на фискалната устойчивост, като същевременно се укрепват управлението на риска от бедствия, готовността и реакцията на ЕС.

³³ COM(2023) 61. Препоръка, ОВ С 56, 15.2.2023 г., стр. 1. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023DC0061>

³⁴ COM(2024) 130.

3.4. Подходящи предварителни условия за финансиране на издръжливостта спрямо изменението на климата

Необходимо е създателите на политики, инвеститорите и предприятията да разбират нуждите от инвестиции и защита и пропуските в тази сфера, да разработват целенасочени интервенции въз основа на тяхното потенциално въздействие и неотложност, да взаимодействат със субектите на риска и да създават дългосрочни стратегии за финансиране. За да се управляват ефективно климатичните рискове, публичните разходи на европейско и национално равнище, в т.ч. социалните инвестиции, и стимулите за частни инвестиции следва да бъдат планирани и разработени по начин, който превръща предотвратяването на срывовете и щетите, свързани с климата, в най-добрия избор от икономическа гледна точка. Спазването на правилата за държавна помощ трябва да бъде гарантирано. Това предполага:

Гаранции, че разходите от страна на ЕС издържат на изменението на климата Комисията ще включи съображенията за адаптиране към изменението на климата в изпълнението на програмите и дейностите на ЕС като част от принципа за ненанасяне на значителни вреди, предвиден във Финансовия регламент за многогодишната финансова рамка след 2027 г., когато това е осъществимо и целесъобразно. Това ще бъде гаранция, че всички съответни програми на ЕС допринасят за издръжливостта на изменението на климата.

Включване на издръжливостта на изменението на климата във възлагането на обществени поръчки. Обществените поръчки се равняват на 14 % от БВП на ЕС и трябва да вземат под внимание климатичните рискове. Особено при инфраструктурните решения тази политика играе ключова роля за подкрепата за издръжливостта на активите спрямо изменението на климата и за осведомеността и знанията на участващите в търга дружества относно издръжливостта на изменението на климата. Комисията ще разгледа климатичните рискове като елемент в случай на преразглеждане на регулаторната рамка за обществените поръчки. Успоредно с това Комисията призовава държавите членки да вземат предвид, наред с другото, климатичните рискове, когато включват критерии за екологична устойчивост в тръжни процедури, например чрез ускорено прилагане на разпоредбите на Законодателния акт за промишленост с нулеви нетни емисии³⁵, по отношение на неценовите критерии.

Мобилизиране на финансиране за изграждане на издръжливост. Привличането и улесняването на частните инвестиции е от основно значение за успешното справяне с климатичните рискове и изграждането на издръжливост на изменението на климата. В продължение на постигнатото от диалога за издръжливост на изменението на климата и други свързани дейности Комисията ще свика временна група за размисъл относно мобилизирането на финансиране за издръжливост на изменението на климата, която да обмисли как да се улесни финансирането на издръжливостта на изменението на климата. Групата за размисъл ще обедини основните участници от промишлеността и представители на публичните и частните финансови институции. Тя може също така да използва познанията на Европейската инвестиционна банка и на Европейския орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване в областта на финансирането на адаптирането и изграждането на издръжливост. Тя ще идентифицира най-добрите

³⁵ COM(2023) 161.

практики и съществуващите пречки, както и отключващите условия за финансиране на издръжливостта на изменението на климата. Комисията ще вземе предвид резултатите от тези обсъждания с цел укрепване на финансирането на издръжливостта на изменението на климата.

4. Ключови действия на ЕС в основни клъстери на въздействие

Климатичните рискове и политиките на ЕС са взаимосвързани по много начини. **В повечето политики на ЕС вече са включени процеси на вземане на решения, при които биха могли да се вземат предвид климатичните рискове. Изобилието от данни, представени в доклада относно EUCRA, ще подпомогне тези процеси.** В настоящия раздел се очертават конкретни действия за избрани засегнати клъстери, които Комисията ще предприеме, в допълнение към вече полаганите усилия.

4.1. Естествени екосистеми

Освен че поддържат самото биологично разнообразие, естествените екосистеми предоставят животоподдържащи услуги като прясна вода, храна и биоматериали, улавяне на въглерод, контрол на ерозията на почвата и бреговата ерозия, предотвратяване на наводнения и суши, охлаждане на гъсто населени градски райони. Според оценките над половината от общия БВП на света зависи в умерена или в голяма степен от природата и биологичното разнообразие. Здравите екосистеми са във вътрешно равновесие, но екосистемите могат също така да се сринат бързо, ако бъдат преминати критичните им прагове. Най-непосредствените вредни последици ще бъдат за продоволствената сигурност, местните общности и онези икономически сектори, които са най-зависими от здравата природа. За да се поддържа и възстанови издръжливостта на екосистемите и предоставяните от тях услуги, приблизително 30—50 % от сушата, сладките води и океаните на Земята ще трябва да бъдат опазени по ефективен и справедлив начин³⁶.

Подготвените за бъдещето природосъобразни решения могат да бъдат икономически ефективни и да увеличат издръжливостта, и следва да бъдат първият избор за адаптиране към изменението на климата, когато е възможно. За ефективното управление на климатичните рискове е необходимо екосистемите да бъдат защитавани и управлявани цялостно, а в оценките на богатството и икономическата дейност следва да се включва в пълна степен природният капитал³⁷, като се използват последните методически постижения. При прилагането на директивите за птиците и местообитанията и на националните планове за възстановяване съгласно бъдещия Закон за възстановяване на природата следва да се постигнат непременно синергии с издръжливостта на изменението на климата. За да подпомогне адаптирането към изменението на климата в

³⁶ IPCC AR6. <https://www.ipcc.ch/assessment-report/ar6/>

³⁷ Dasgupta, P (2021 г.), Икономиката на биологичното разнообразие: прегледът на Дасгупта (The Economics of Biodiversity: The Dasgupta Review), Лондон: Министерство на финансите на Обединеното кралство; <https://www.worldbank.org/en/publication/changing-wealth-of-nations>

защитените територии, Комисията ще актуализира насоките относно „Натура 2000“ и изменението на климата.

Необходими са повече усилия за предотвратяване на големи смущения в горите и за увеличаване на готовността за такива смущения. Комисията ще използва действията в рамките на механизма за гражданска защита на Съюза, за да насърчава предотвратяването на риска от горски пожари, ще използва предложените регламенти относно рамка за мониторинг на устойчиви европейски гори и относно горския репродуктивен материал; и ще вземе предвид влиянието на климата, когато оценява потенциалния принос на поглътителите на въглерод към целите на ЕС за нулеви нетни емисии.

Държавите членки трябва да подобрят здравето на морските екосистеми. Комисията призовава държавите членки да използват по най-добрия начин Рамковата директива за морска стратегия, Закона за възстановяване на природата и Плана за действие за моретата³⁸, за да увеличат издръжливостта и да опазят разнообразието на всички морски екосистеми с цел да се поддържа техният производствен капацитет за осигуряване на храна, материали и екосистемни услуги. Действията в рамките на мисията на ЕС за океаните и водите³⁹ дават принос за множество такива решения. За да се осигури устойчиво рибарство в условията на променящ се климат, взаимодействието между общата политика в областта на рибарството и законодателството в областта на околната среда, както е предложено в Пакта за рибарството и океаните, следва да се използва в пълна степен, за да се осигурят продоволствената сигурност и поминъкът на рибарите и крайбрежните общности.

Необходимо е основните елементи на издръжливия на изменението на климата ландшафт да бъдат разглеждани едновременно, за да се запази способността на ландшафта да намалява риска от суши, наводнения, бури, горски пожари или ерозия успоредно с предоставянето на други екосистемни услуги. Селските райони заемат по-голямата част от земята в Европа, а изолираният подход към управлението на почвите, водите и горите в един и същ район вече е достигнал своите предели. Необходим е цялостен и интегриран подход, за да се гарантира, че екосистемите, заемащи големи площи, могат да се справят с множеството заплахи. За да подпомогне най-доброто използване на съществуващите документи за планиране и в синергия с плановете за териториално устройство и за възстановяване на природата на държавите членки, Комисията, като работи с държавите членки, ще изготви насоки за развитието на издръжливи ландшафти, които могат да служат като буфер срещу въздействията на изменението на климата.

4.2. Води

Водата е жизненоважен ресурс, който вече е подложен на натиск в много части на Европа поради лошо в структурно отношение управление, неустойчиво използване на земята, хидроморфологични промени и замърсяване. Изменението на климата изостря този

³⁸ COM(2023) 102 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023DC0102>

³⁹ https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/restore-our-ocean-and-waters_en

натиск и увеличава рисковете, свързани с водите, като те се проявяват под формата на по-чести или продължителни суши или екстремни валежи. Натискът и рисковете ще се увеличават в бъдеще, като по-големи части от Европа ще бъдат засегнати от недостиг на вода, както и от нарастващ риск от мега суши (обхващащи големи региони и продължаващи няколко години), горски пожари, влошаващи се наводнения и покачване на морското равнище, което повишава риска от наводнения в крайбрежните райони и бури, брегова ерозия и проникване на солена вода.

В EUCRA се подчертава, че рисковете, свързани с водите, засягат всички основни сектори, разглеждани в настоящото съобщение, и че тежките наводнения, суши и горски пожари се превръщат в заплаха за здравето и повтаряща се причина за социални, екологични и икономически загуби. Тези рискове могат да се проявят в различни форми, някои от които включват суши, потенциално засягащи големи територии за продължителни периоди, с отрицателни въздействия върху растителната продукция, продоволствената сигурност, снабдяването с питейна вода и производството на енергия или използваемостта на водните пътища, и това увеличава риска от горски пожари; рискове за критичната инфраструктура, стопанската дейност и човешкото здраве в резултат на наводнения и като цяло засилена конкуренция за водните ресурси в различните сектори и начини на използване, в това число потенциален риск от конфликти в държавите членки и между тях за трансгранични водни ресурси. EUCRA показва, че разходите за недостатъчното или забавено прилагане на интегрираното управление на водните ресурси ще бъдат непосилни. Според оценките стойността на сушите е 9 милиарда евро годишно, а тази на наводненията — над 170 милиарда евро от 1980 г. насам.

Опазването и възстановяването на водния цикъл, насърчаването на интелигентна по отношение на водите икономика на ЕС и запазването на достъпното снабдяване с прясна вода с добро качество на приемливи цени за всички са от решаващо значение за осигуряването на устойчива по отношение на водите Европа. Постигането на водна издръжливост означава насърчаване на нашата колективна способност да управляваме и използваме водите по по-гъвкав начин предвид бързо променящите се и частично непредсказуеми геополитически, икономически, обществени и екологични промени. Водите трябва да се управляват, а човешкото търсене трябва да се адаптира към новото и по-оскъдно предлагане.

Предвид основната роля, която водата играе за поддържането на живота и като икономически ресурс, Комисията ще направи задълбочен преглед на проблемите, свързани с водите, като стъпи на констатациите от текущите оценки на планове за управление на речните басейни и планове за управление на риска от наводнения, както и на програмите от мерки в морските региони, въведени от държавите членки, и на тази основа ще прецени необходимостта от предприемане на действия.

4.3. Здраве

Изменението на климата оказва влияние върху човешкото здраве. Счита се, че само в Европа горещата вълна от 2022 г. е причинила преждевременната смърт на 60 до 70 хил. души. Според прогнозите още в средата на века ще настъпи голямо нетно увеличение на

свързаната с температурите смъртност⁴⁰. Поради непрекъснатото затопляне и екстремните метеорологични явления изменението на климата може да утежни незаразните болести, на които се дължат две трети от смъртните случаи в европейския регион. „По-здрави заедно“ — инициативата на ЕС за незаразните болести⁴¹, подкрепя държавите членки при предприемането на подходящи превантивни действия.

Производителността на труда ще спадне, ще възникне риск от загуба на работни часове, освен ако бъдат предприети ефективни мерки за адаптиране. Индивидуалната и регионалната уязвимост и това кои мерки са най-подходящи зависят от фактори като равнищата на подготвеност, степента на урбанизация, възрастовата структура и едновременната експозиция на замърсяване на въздуха. Както се потвърждава в съобщението относно всеобхватен подход към психичното здраве⁴², извънредното положение по отношение на климата оказва сериозно въздействие върху психичното здраве.

Честотата на чувствителните по отношение на изменението на климата инфекциозни заболявания се очаква да се увеличи, като болести като западнотилският вирус, денга и чикунгуния ще станат ендемични в някои части на Европа, а пренасяните чрез храната и водата патогени ще се разпространяват по-лесно. В повечето случаи обаче ефективните медицински мерки за противодействие на тези заболявания са оскъдни или тепърва ще бъдат разработвани. Екстремните метеорологични условия могат също така да доведат до разпространение на резистентни бактерии и до по-голям трансфер на гени, което ще доведе до увеличаване на инфекциите с резистентни бактерии и гъбички.

Тези и други рискове ще окажат допълнителен натиск върху вече напрегнатите здравни системи, здравните работници и бюджетите за здравеопазване. Основните решения са в политиките, които могат да намалят уязвимостите и да ограничат експозицията на хората. Работниците и сградите в здравния сектор, които са пряко изложени на климатични рискове, следва да се управляват по подходящ начин. За да засили допълнително своите действия и да приложи на практика целите и ангажиментите, посочени в декларацията от Будапеща и декларацията на COP28⁴³ относно климата и здравето, Комисията ще:

засили мерките, с които се гарантира, че работниците, изложени на климатични рискове, са защитени по подходящ начин. Когато прави преглед на законодателството в областта на безопасността и здравето при работа (БЗР), с което на работниците се осигурява защита от всички професионални рискове, в това число рисковете, свързани с повишени температури на околната среда и топлинен стрес, Комисията ще разгледа необходимостта от предприемане на повече действия за защита на работниците по отношение на климатичните рискове, като се основава и на съществуващите насоки и

⁴⁰ Интерактивен инструмент EXHAUSTION: <https://www.exhaustion.eu/>

⁴¹ https://health.ec.europa.eu/non-communicable-diseases/healthier-together-eu-non-communicable-diseases-initiative_bg

⁴² COM(2023) 298 final. https://health.ec.europa.eu/publications/comprehensive-approach-mental-health_en?prefLang=bg

⁴³ Декларацията на Седмата министерска конференция по околна среда и здраве (<https://www.who.int/europe/publications/i/item/EURO-Budapest2023-6>), Декларацията на COP28 в ОАЕ относно климата и здравето (<https://www.cop28.com/en/cop28-uae-declaration-on-climate-and-health>)

инструменти⁴⁴. Комисията организира нов диалог със заинтересованите страни⁴⁵. Европейската агенция за безопасност и здраве при работа (EU-OSHA) засилва прогнозите относно причинно-следствената връзка между климата и безопасността и здравето при работа⁴⁶ и през 2025 г. ще стартира проект за повишаване на устойчивостта на работните места спрямо изменението на климата.

Усъвършенства Европейската обсерватория за климата и здравето, която помага за подготвянето на местните и националните системи за здравеопазване за изменението на климата, за изграждането на допълнителен капацитет, за укрепването на механизмите за наблюдение и ранно предупреждение, за обучението и образованието на работната сила в здравеопазването и за насърчаването на основани на данни решения за адаптиране към изменението на климата и действия в здравеопазването.

Засили механизмите за наблюдение и реагиране на заплахи за здравето, свързани с климата, чрез прилагане на Регламента относно сериозните трансгранични заплахи за здравето, като осигури свързването на системата за ранно предупреждение и реагиране с други системи за предупреждение (като системи за климатични и метеорологични сигнали), за да се улесни съвместното подобряване на управлението на рисковете за здравето. Новата работна група на ЕС в областта на здравеопазването ще подкрепя реакцията на равнището на ЕС на сериозни заплахи за здравето, включително свързани с климата събития.

Увеличи трансграничното мобилизиране на медицински персонал и трансфер на пациенти, например чрез създаване на рамка за подкрепа на държавите членки с претоварени здравни системи.

Осигури достъп до и разработване на критични медицински мерки за противодействие. Повишаващите се температури и по-честите екстремни метеорологични явления могат да нарушат производството или да ограничат достъпа до суровини. Освен това предизвиканите от климата промени в моделите на заболяванията могат да доведат до неочаквани скокове в търсенето на определени лекарства или да създадат търсене на изцяло нови продукти, като натоварят съществуващите вериги на доставки или наложат необходимост от инвестиции в нови вериги на доставки. За да намали уязвимостта, Комисията ще оцени съответните рискове и в допълнение към това ще създаде стратегически запаси от ключови мерки за противодействие. В рамките на „Хоризонт Европа“ и програма „ЕС в подкрепа на здравето“ Комисията подкрепя разработването на нови ваксини и терапевтични средства срещу пренебрегвани тропически и нововъзникващи инфекциозни болести. Това например осигури възможност за неотдавнашен напредък по ваксина срещу вируса чикунгуния.

4.4. Храни

⁴⁴ <https://osha.europa.eu/bg/oshnews/heat-work-guidance-workplaces>

⁴⁵ Работна група по въпросите на изменението на климата и безопасността и здравето при работа към тристранния консултативен комитет за безопасност и здраве на работното място (ACSH)

⁴⁶ Прогнозно проучване относно „Последиствията за БЗР от бъдещи промени и кризи, свързани с изменението на климата“ (започнато през 2024 г.)

Снабдяването на ЕС с храни — от селскостопанското производство, особено в Южна Европа, риболова и аквакултурите до преработката на храни и международните вериги на доставки — е все по-изложено на климатични рискове. Изменението на климата засяга в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен план четирите стълба на продоволствената сигурност: наличност, достъп, усвояване и стабилност. То взаимодейства по множество и каскадни начини с много други фактори на продоволствената сигурност, напр. недостиг на вода, излишък на хранителни вещества, здраве на почвата, начин на хранене и здраве. Производството на храни е изложено по-специално на риск от наводнения, горещи вълни, суши, нарастващ натиск от вредители и болести, както и загуба на биологично разнообразие, увреждане на почвите и промени в миграцията на рибите.

За земеделските производители жегата ще усложнява работата на открито. Промените в агроклиматичните зони ще окажат натиск върху селекцията на културите и ще увеличат случаите на лоши реколти, докато цените на суровините и променливостта на световните пазари ще намаляват нетните доходи. За рибарите допълнителният натиск от изменението на климата, еутрофикацията и увеличаването на киселинността на океанските води може да намали производителността на рибните запаси, което да доведе до много по-малък улов в допълнение към прекомерния улов на някои запаси. В условия, в които поминъкът и устойчивостта на производството на храни в ЕС са изложени на риск, създаването на възможности за действия за адаптиране към изменението на климата на равнището на земеделските стопанства или риболовните операции няма да бъде достатъчно и ще трябва да бъде допълнено с подходящи съпътстващи мерки за прехода към устойчиво земеделие и риболов. Тези съпътстващи мерки следва също така да гарантират, че здравословната и устойчива храна ще продължи да е достъпна за потребителите на приемливи цени, а земеделските стопани ще запазят своите устойчиви доходи.

Въпреки че вносът на храни в ЕС все още не представлява голям риск, едновременно лоши реколти в няколко световни региона с много голяма селскостопанска продукция или в големи риболовни райони могат, ако настъпят, да повишат цените на храните в ЕС (тъй като производителите в ЕС продават на световни цени) и по този начин да окажат влияние върху покупателната способност на потребителите и да застрашат продоволствената сигурност и финансовата достъпност на здравословното хранене за най-бедните домакинства в ЕС. Освен това, въпреки че това все още не е системно, безопасността на храните вече е изложена на по-висок риск от патогени — благоприятствани от топлината и други.

Технологичният напредък, подобренията в управлението на земеделските стопанства и непрекъснатото адаптиране на селскостопанските практики спомогнаха за краткосрочното адаптиране към изменението на климата. Стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата и общата селскостопанска политика осигуриха възможност за действия за адаптиране, но доказателствата, свидетелстващи за структурна готовност за свързани с климата бедствия, не са многобройни. Освен това подобро използване на генетичното разнообразие и на безвредните растителни генетични ресурси с цел постигане на адаптация и издръжливост спрямо изменението на климата може да помогне на земеделските производители и управителите на земи да се справят с климатичните рискове. Предложението за регламент относно растенията, получени чрез

някои нови геномни техники, и храните и фуражите, произведени от тях⁴⁷, може да подкрепи подобни решения.

Подготовката на производството на храни в ЕС за бъдещето ще бъде приоритет за Комисията. Комисията ще продължи да работи с държавите членки за оползотворяване на пълния потенциал на стратегическите планове в рамките на общата селскостопанска политика с цел подобряване на издръжливостта спрямо изменението на климата и по-широко използване на инструменти за управление на риска. Тъй като увреждането на почвите представлява голяма заплаха за нашето производство на храни, Комисията в сътрудничество с държавите членки ще засили мониторинга на здравето на почвите. Приносът на земеделските производители за опазването на екосистемните услуги следва да бъде оценяван по-добре. Комисията също така ще проведе проучване на адаптирането към изменението на климата в селското стопанство, което ще бъде завършено до края на 2025 г.

Затоплянето на океаните и увеличаването на киселинността на океанските води, включително увеличаването на морските горещи вълни и областите с ниско съдържание на кислород, вече променят състава на видовете и засягат рибните запаси, които се придвижват към по-дълбоки води и към полюсите. Това ще доведе до несъответствия между установените квоти и реалните възможности за риболов. Последиците от изменението на климата следва да бъдат интегрирани в общата политика в областта на рибарството. В прогнозите за рибните запаси е необходимо да се вземат предвид множеството възможни бъдещи последици от изменението на климата, а практиките за управление на рибарството следва да бъдат устойчиви на бъдещите екологични промени. В актуализациите на Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури климатичните рискове следва да бъдат интегрирани в пълна степен в подкрепата за практики за устойчив риболов и аквакултури, които изграждат устойчивост.

4.5. Инфраструктура и застроена среда

Инфраструктурните активи са изложени на значителен риск от наводнения, горски пожари, високи температури и други екстремни събития, потенциално водещи до огромни щети. Загубата на достъп до енергия, транспорт и комуникации може бързо да наруши функционирането на обществата. Понастоящем няма надеждни оценки за това доколко инфраструктурата на ЕС ще може да функционира при променящите се климатични условия. Критичната инфраструктура и сградният фонд остаряват бързо. Предвид липсата на знания и предполагаемите непосилни разходи, държавите членки намират за трудно да планират и предприемат големи усилия за адаптиране на инфраструктурата към изменението на климата, независимо от това, че щетите от едно бедствие могат да бъдат многократно по-големи от наличните инфраструктурни фондове на ЕС.

Целта на ЕС за увеличаване на процента на саниране и декарбонизиране на икономиката са възможности за подобряване на издръжливостта спрямо изменението на климата. Проектирането на застроената среда определя устойчивостта на самите сгради и на

⁴⁷ COM(2023) 411 final

техните обитатели. Съпътстващите ползи от осигуряването на издръжливост на жилищните сгради на изменението на климата под формата на финансова достъпност, по-здравословна среда на живот и увеличена енергийна ефективност следва да бъдат максимално увеличени. В допълнение към строгия хоризонтален надзор на системните рискове, свързани с инфраструктурата, и определянето на нейното местоположение чрез териториалното устройство са необходими повече специфични за сектора решения.

Стандартите за инфраструктурата трябва да бъдат подсилени. Комисията ще поиска от европейските организации за стандартизация (ESO) да интегрират съображенията за адаптиране към изменението на климата и издръжливост спрямо него в европейските стандарти за проектиране на инфраструктура с жизнен цикъл над 30 години, като електроцентрали или железопътни линии. Освен това Комисията ще поиска от ESO да разработят нови стандарти за услугите, свързани с климата.

С предвидената актуализация на стандартите (еврокодовете⁴⁸) за сградите, с която се определят минималните изисквания за проектиране на конструкциите в ЕС през 2026 г., ще се направи задължително отчитането на бъдещите свързаните с климата опасности за конструкциите на сградите. Комисията прави пилотни проучвания и ще подготви насоки за държавите членки относно използването на безплатни набори от климатични данни, за да се определи очакваното климатично натоварване на тяхна територия.

Фестивалът на новия европейски „Баухаус“ през април 2024 г. е ключова възможност за диалог с различни части на строителния сектор с цел насърчаване на по-доброто интегриране на адаптирането към изменението на климата и издръжливостта спрямо изменението на климата.

Цялата транспортна инфраструктура е изложена на риск в резултат на изменението на климата. В ЕС обаче има недостиг на знания относно устойчивостта на европейската транспортна инфраструктура на въздействието на изменението на климата по отношение на експозицията на рискове, нуждите от адаптиране и решенията за адаптиране, както и потребността от инвестиции за справяне с рисковете. Комисията ще подкрепи оценките на риска, свързан с климата, и постигането на издръжливост спрямо изменението на климата чрез своите преработени насоки за развитието на трансевропейската транспортна мрежа (TEN-T). Тя започна проучване⁴⁹ на устойчивостта на TEN-T на изменението на климата като първа стъпка за преодоляване на установения недостиг на знания и за определяне на нуждите от адаптиране към изменението на климата и инвестиционните приоритети.

Планирането по отношение на климатичните рискове трябва да бъде засилено в енергийния сектор. Изменението на климата води до повишени рискове за енергийната сигурност, по-специално до увеличени рискове от прекъсване на електрозахранването поради горещини, горски пожари, суши и наводнения, които се отразяват върху върховото потребление и оказват влияние върху производството, акумулирането, преноса и разпределението. Само няколко държави членки са включили в своите проекти

⁴⁸ <https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/2nd-generation/second-generation-eurocodes-what-new>

⁴⁹ Schade, W., Khanna, A.A., Mader, S., Streif, M., Abkai, T., de Stasio, C., Thierry, W., Deidda, C., Maatsch, S., Kramer, H. (2023 г.): Проучване в подкрепа на нуждите от адаптиране към изменението на климата и трансгранични инвестиции за реализиране на мрежата TEN-T. Доклад от името на Европейската комисия (Support study on the climate adaptation & cross-border investment needs to realize the TEN-T network. Report on behalf of the European Commission) (предстои да бъде публикуван).

на актуализирани НПЕК подробни планове за отчитане на адаптирането към изменението на климата в контекста на устойчивостта на техните енергийни системи. Комисията ще разгледа възможностите за по-добро интегриране на климатичните рискове, например в контекста на текущия преглед на Регламента относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата. В продължение на националните планове за подготвеност в сектора на електроснабдяването Комисията също така ще обмисли започването на диалог относно климатичните рискове с избрани заинтересовани страни от енергийния сектор и приканва заинтересованите участници (напр. електроенергийния сектор) да представят предложения.

4.6. Икономика

Всяко бедствие, свързано с изменението на климата, ще постави икономиката на допълнителни изпитания поради загубата на производителност и живот, преките щети, намаления потенциал за растеж и натиска върху публичните бюджети. Когато инвестициите бъдат пренасочени за възстановяване след щети, наличната сума за продуктивни инвестиции намалява. Няма добро разбиране за взаимодействията между различните части на финансовата система, а климатичните рискове може да увеличат съществуващите уязвимости над критичните за тези системи прагове. Държавните бюджети са основният източник за покриване на тези рискове, но те вече са обременени от високи равнища на дълга. Неявните условни задължения поради климатични рискове биха могли да застрашат фискалната стабилност и устойчивостта на държавите членки. Рисковете за икономиката на ЕС могат да бъдат значителни⁵⁰.

Икономическата сигурност на ЕС е изложена на климатични рискове и във веригите на доставки, особено на лекарствени продукти и полупроводници. Като се имат предвид съществуващите празноти в данните и знанията, не е изключено цената на климатичните рискове понастоящем да се занижава. Това може да предизвика хаотични реакции на пазара, например когато настъпят или е вероятно да настъпят екстремни събития. В ЕС застрахователното покритие на изложените на климата активи и имущество е ниско и се различава значително в различните държави членки и за различните свързани с климата опасности. Вероятно е то да се свие допълнително с увеличаването на премиите поради нарастването на честотата и тежестта на свързаните с климата събития. Продължава работата по различните рискове за устойчивостта, по-специално стратегията на ЕС за финансирането на устойчивото развитие или диалога за издръжливостта спрямо изменението на климата, като целта е да се преодолее недостигът в защитата срещу климатичните събития в застраховането⁵¹.

ЕС вече предприе големи стъпки за мобилизиране на глобалните действия в областта на климата и търговията. Коалицията на министрите на търговията по въпросите на изменението на климата⁵², започната и ръководена от ЕС с Еквадор, Кения и Нова Зеландия, отразява все по-голямото признаване от правителствата, с оглед на причинно-

⁵⁰ SWD(2024) 63 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52024SC0063>

⁵¹ Докладът от диалога относно устойчивостта спрямо изменението на климата се очаква през лятото на 2024 г.

⁵² <http://www.tradeministersonclimate.org/>

следствената връзка между климата и търговията, на споделените интереси за увеличаване на приноса, който търговията и търговската политика могат да имат за борбата срещу изменението на климата. Двустранните търговски споразумения на ЕС могат да служат като важни платформи за взаимодействие с търговските партньори по дейностите в областта на климата и околната среда⁵³.

Рисковете, свързани с климата, са основна опасност за устойчивостта на дружествата в ЕС, особено на МСП. Климатичните рискове засягат достъпа на МСП до финансиране, цената на капитала им и способността им да изплащат дългове⁵⁴. Почти половината от дружествата в ЕС са притеснени от природните опасности, но по-малко от една трета от тях са направили или планират да направят инвестиции за смекчаване на въздействието на рисковете от природни опасности.⁵⁵ Както е посочено в стратегията на ЕС за МСП, от съществено значение е на МСП да се предостави подкрепа за разбиране на екологичните рискове и за смекчаване на последиците от тях⁵⁶. Като част от изпълнението на европейската стратегия за икономическа сигурност⁵⁷ Комисията ще разгледа и климатичните рискове. Действията, определени в пакета от мерки за подпомагане на МСП⁵⁸, които, наред с другото, имат за цел да улеснят достъпа на МСП до финансиране за устойчиво развитие, като същевременно се сведе до минимум административната тежест, също помагат на дружествата от ЕС да запазят конкурентната си позиция и потенциално да създадат и ръководят развитието на пазара в сегментите, където се изгражда устойчивостта спрямо изменението на климата. Тук се включва както подкрепата за обществото, така и заемането на значителен дял от световния пазар за технологии и информационни системи за издръжливост спрямо изменението на климата и за управление на риска. За да се подобри системната устойчивост на веригите на доставки на ЕС, Комисията ще разгледа потенциала за скрининг за физически климатични рискове в контекста на наблюдението на уязвимостите на веригите на доставки.

Налице е ясна необходимост от укрепване на фискалната устойчивост. Очаква се предварителното споразумение за нова рамка за икономическо управление да укрепи фискалната устойчивост и да стимулира растежа чрез реформи и инвестиции, не на последно място в общите приоритети на ЕС, като например климатичния преход⁵⁹. В момента се работи за изготвянето на прогноза за въздействието на климата върху устойчивостта на обслужването на дълга. Като част от предварителното споразумение в измененията на Директивата относно националните бюджетни рамки са включени изисквания за докладване във връзка с климата в националните годишни и многогодишни бюджетни планове. Тези разпоредби обхващат данни за загуби в миналото в резултат на бедствия, свързани с климата, и оценки на фискалните рискове, произтичащи от изменението на климата. За да се подобри бюджетирането на

⁵³ COM(2022) 409 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0409>

⁵⁴ Barbaglia, L., Fatica, S. and Rho, C., Наводнени кредитни пазари: физическият климатичен риск и кредитирането на малките предприятия (Flooded credit markets: physical climate risk and small business lending), Европейска комисия, 2023 г., JRC136274.

⁵⁵ https://www.ecb.europa.eu/pub/economic-bulletin/focus/2023/html/ecb.ebbox202306_05~f5ec994b9e.en.html

⁵⁶ COM/2020/103 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=CELEX%3A52020DC0103>

⁵⁷ JOIN(2023) 20 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023JC0020>

⁵⁸ COM/2023/535 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=COM%3A2023%3A535%3AFIN>

⁵⁹ COM(2023) 240 final. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A52023PC0240>

климатичните рискове и то да се интегрира в националните бюджетни процедури, Комисията е готова да подкрепи държавите членки в обмена на най-добри практики между тях и да предостави техническа подкрепа и обучение. В момента се работи за прецизиране на прогнозите за нуждите от инвестиции за адаптиране⁶⁰, като Комисията ще работи също с държавите членки за запълване на празнотите в данните, за оценка също на националните нужди от инвестиции за адаптиране. Комисията е готова да подкрепи министерствата на финансите на държавите членки, които имат желание да обменят информация относно ролята си в координирането, формулирането и изпълнението на политиките за адаптиране към изменението на климата.

В политиките за финансовите пазари е необходимо да се възприеме разумен подход към климатичните рискове, за да бъде запазена финансовата стабилност. Стратегията на ЕС за финансиране за устойчиво развитие има за цел да направи климатичните и останалите екологични рискове по-прозрачни, а финансовата система на ЕС — по-сигурна. Комисията ще продължи да гарантира, че всички съответни рискове са отразени по подходящ начин в пруденциалните рамки, например в наскоро договорените предложения относно „Платежоспособност II“ и Регламента за капиталовите изисквания, които са основата за включване на климатичния риск в рамките на банките и застрахователите. Комисията ще има грижата за бързото им прилагане.

5. Следващи стъпки

Като част от изпълнението на стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата в настоящото съобщение се акцентира върху ключовите действия, които ЕС и неговите държави членки трябва да предприемат, за да управляват по-добре засилващите се климатични рискове, по-специално да прилагат съществуващите политики, и да изяснят отговорността за рисковете в процесите на управление. Целта е да се осигури силен и навременен отговор на очевидната и реална опасност от нови климатични бедствия.

В съобщението се подчертава необходимостта от данни, полезни за вземането на решения, като например доклада относно EUCRA, най-новите наблюдения на температурите, доклади за напредъка и информация за разходите за щети, свързани с климата. В него се откроява нуждата от използване на наличната информация в пълна степен за осигуряване на информация за избора на политиките във всички сектори. През следващите години създателите на политики на всички равнища на управление следва да се занимават активно с адаптирането към изменението на климата, като използват инструменти, технологии и други средства, които вече съществуват. **За това са необходими съгласувани действия на всички равнища и разработване на ясен път към подобряване на готовността и издръжливостта.**

⁶⁰ При екстраполиране на прогнозите за отделните държави към равнището на ЕС годишните разходи за адаптиране към изменението на климата могат да варират от 15 милиарда евро до 64 милиарда евро годишно (0,1—0,4 % от БВП на ЕС) до 2030 г., с медианна оценка от около 21 милиарда евро (Световна банка (предстоящо, 2024 г.). Investing in Resilience: Climate Adaptation Cost in a Changing World. Фаза II на проучване в рамките на „Икономика за предотвратяване и готовност при бедствия“: Приоритизиране и финансиране на устойчиви инвестиции).

Въпреки че вниманието в настоящото съобщение е съсредоточено върху действията в Европейския съюз, в него се предвиждат също така обмен и споделяне на опит и информация с партньорските държави на ЕС. Обхванатите в настоящия документ сектори и области на действие до голяма степен съответстват на решенията, свързани с адаптирането към климата, приети от COP28 на РКООНИК в Дубай. Комисията ще включва проактивно подходящи теми в двустранните диалози чрез Зелените съюзи и Зелените партньорства, както и в съответните многостранни форуми на ООН и други организации (като Г-7, Г-20, ОИСР, Световния икономически форум, Световната търговска организация). Освен това Комисията ще проучи възможността да организира през 2025 г. международен симпозиум относно управлението на глобалните климатични рискове, който да събере представители на правителствата, финансисти и експертни организации от цял свят.

Комисията ще продължи да работи с държавите членки, обществеността, предприятията и другите институции на ЕС за увеличаване на издръжливостта на обществото и икономиката на ЕС. Заедно можем да защитим хората и просперитета.